

Iliya — Nimeru fukki ak ñett benn

Ñent-fukk ak juróom-benn

Jeff Pippenger

2023-10-19

Ci bët gu jëkk bi, dañu doon jàppal Eliya ak jaar-jaari 1798 ba 1844. Ci misaal, Eliya dugg na ci jaar-jaar boobu ba kerok William Miller jóglóo ngir yégle waxu malaaka bu njëkk bi. Jigéenu Sarepta gi dafa tegtal njëg gu takku, buy dajale ñaari bant, walla ñaari xeet yu doon benn réew ci 22 Oktoobar 1844.

Te wax leen: Nii la Boroom Bi Yàlla waxe: Xoolleen, dinaa jël bànni Israayil bi nekk ci biir xeeti ñi dul Yawut, fa mu nekk woon, te dinaa leen dajale wépp wet, indi leen ci seen réew. Dinaa leen def benn xeet ci réew ma, ci tundu Israayil; benn buur rek moo leen di buur ñépp; duñu doonati ñaari xeet, te duñu séddaatikoo ci ñaari nguurati dara. Duñu sobaat seen boppati ak seen xërëm yi, mbaa ak seen lu jegesadi, mbaa ak benn ci seen moytu yi; waaye dinaa leen musal ci bépp fu ñu dëkk, fa ñu bàkkaaroon, te dinaa leen setal; noonu ñuy samay nit, man it maa di seen Yàlla. Daawuda, sama jaam, mooy doon buur ci kaw seen ñépp; ñépp it dinañu am benn sàmm; dinañu dox it ci samay àtte yi, te sàmm samay dogal yi, di leen def. Dinañu dëkk ci réew ma ma joxoon Yàqub, sama jaam, fa seen baay ya dëkkoon; dinañu fa dëkk, ñoom ak seen doom yi, ak doom-i seen doom yi ba fàww; te Daawuda, sama jaam, mooy doon seen kilifa ba fàww. Te it dinaa fas ak ñoom kóllère jàmm; moo doon kóllère gu dul jeex ak ñoom; dinaa leen sampu, yokk leen, te dinaa samp sama bérab bu sell ci seen biir ba fàww. Sama kër gu mágga ga it dinaa nekk ak ñoom; waaw, maa di seen Yàlla, te ñoom ñuy samay nit. Xeeti ñi dul Yawut it dinañu xam ne man maa di Aji Sax ji sellal Israayil, bu sama bérab bu sell nekkee ci seen biir ba fàww. Esekiyel 37:21–28.

Am na ñaari barke yu bari yi Esékiel wax ne ñu digël na ko ñaari bant yi, maanaam ñaari xeet yu doon benn xeet. Dinañu tàmbalee ci xool ñenti ci barke yooyu, yi Sœur White xamle ne ñooy ñenti “ñëw,” te yépp amoon nañu benn jamono, 22 Oktoobar 1844.

“Ñëwug Kirist ni nun sunu Saraxalekat bu Mag ci Barab bu Gën a Sell, ngir setal kër-yàlla gi, ni ko Daniel 8:14 wone; ak ñëwug Doomu nit ki ca Njiitu Fan yi, ni ñu ko wone ci Daniel 7:13; ak ñëwug Boroom bi ci kërám, ni Malasi waxoon lu jiitu; yooyu ñépp ay nettali benn xew-xew lañu; te loolu itam moom la ñuy tekki ci ñëwug góor-jëkker bi ci céet ga, ni ko Kirist waxe ci léebu fukki janq yi ci Macë 25.” The Great Controversy, 426.

Ñëw gu njëkk bi Sister White di wax mooy ñëwug saraxalekat bu mag bi ngir “setal kër-yàlla gi,” te loolu war na am ci mujjeem ñaari junni ak ñetti tééméeri at yi. Waxtu woowu mooy joxe tontu ci laaj bi nekk ci Daniel juróom-ñett, aaya fukk ak ñett, bi di laaj ne: “Ba fan la gis-gis bi di egg, ci mbirum sarax su bëccëg sa yàgg, ak moytug yàqukat bi, ngir jébbale benn kër-yàlla gi ak mbooloom xarekat yi ngir ñu réy leen ci suuf?” Aaya fukk ak ñent wone na ne setalu kër-yàlla gi dina tàmbali ci mujjeem ñaari junni ak ñetti tééméeri at yi. Ezekiel nee na Yàlla dina “jël doom-i Israeel yi ci biir xeeti ñi dul Yawut, fu mu nekk ñoo dem, te dina leen dajale ci bépp wet, ... te xeet

wi ñu dajale duñu waatati sobel seen bopp,” ndaxte Yàlla dina “setal leen: noonu ñuy samay nit, te man dinaa ne seen Yàlla.”

Ci 22 Oktoobar 1844, ñaareelu “ñëw” bi Rakki White waxoon mooy matug Daniel saar 7, aaya 13, bi fexe ne Doomu nit ki dina ñëw ci Kanam Mag ma, ngir jot nguur. Ezekiel nee Yàlla “dina leen def benn xeet ci réew mi ci tundu Israyil yi; te benn buur dina nekk seen buur ñoom ñépp.” Ezekiel dafa tekki Kirist mooy buur ak turu “Daawuda,” bi mu waxe ne “Daawuda sama jaam dina nekk buur ci seen kaw.” Te itam mu fexe ne Kirist, ni Daawuda, dina nekk seen “benn sàmm,” te ne “sama jaam Daawuda” dina itam “nekk seen kilifa ba fàww.” Buur ci melokaanam dafa soxla turam bu buur, te dafa soxla nguur gu mu yilif ak askanu nguuram. Su fekke amul askan, kon du am nguur.

Gis-gisub guddi ma ci ngoon, te xoolal, kenn ni mel ni Doomu nit ñëw ak niir yi ci asamaan, te mu ñëw ba ca Mag ji yàgg a nekk, te ñu indil ko mu jege ci kanamam. Te ñu jox ko nguur, ak màggal, ak buur, ngir xeet yépp, ak réew yépp, ak làkk yépp, di ko jaamu: nguuram mooy nguur gu dul jeex, gu dul wéy, te buuram mooy buur bu kenn du alag. Daniel 7:13, 14.

Ñetteelu “ñëw” ñetteel gu gën a jëfandikoo Sister White mooy bi Kirist, ni “ndaw li yoonu kóllëre gi,” ñëwee ci gaaw ca ay këram ngir sellal doom yi Levi. Ezekiel wax na ne Kirist “dina leen sellal: noonu ñuy sama xeet, te man dinaa nekk seen Yàlla,” te ne itam “gannaaw loolu” dina def ak ñoom “kóllëreg jàmm,” te loolu “dina doon kóllëre gu dul jeex.” Kóllëre ga dina mat saa su Yàlla “sampée” “bérabam bu sell bi ci seen diggante,” te “xeeti ñi xamul Yàlla dinañu xam ne man maa di Aji-Sax ji di sellal Israyel, bu sama bérab bu sell bi nekkee ci seen diggante.”

Xoolleen, dina yónni sama ndawsi, te mooy xàll yoon wi ma jiitu; te Boroom bi ngeen di sàkku, dina dikk saa si kërëm gu sell gi; moom mooy ndawsi kóllëre gi, bi ngeen di bannexu ci moom: xoolleen, dina dikk, wax na ko Boroom gàngoor yi. Waaye kan moo mana muñ bésub dikkam? te kan dina taxaw bu feeñee? Ndaxte mel na ni safara buy seetal, te ni sàbbu rawekat yére; dina toog ni kuy seetalat te setal xalis; dina setal doomi Lewi yi, te sellal leen ni wurus ak xalis, ngir ñu jébbal Boroom bi sarax gu jub. Noonu saraxu Yuda ak Yerusaleem dina neex Boroom bi, ni ci fan yu yàgg ya, ak ni ci at yu jëkk ya. Malasi 3:1–4.

Yonnente bi xëccoon yoon wi ngir Almasi, moom “yonnte kóllëre gi” ci jaar-jaaru at yi 1798 ba 1844, mooy Eli, ni ko William Miller doon tegtal. Bi Almasi, ci mbëggeel, ñëwee ca këram gu sell ga, mu setal “doom yi Léwi” ni “safara buy laab.”

Beneen “ñëw” bi ame woon ci 22 Oktoobar 1844 mooy ñëwug boroom jëkkër bi. Ñaari yoon, Esekiyel dafay xamle ne xeet wi ñu dajale woon ci ñaari bant, mooy “sama askan,” te Moom “dina doon seen Yàlla.” Loolu am na ci biir séy bi. Ci 22 Oktoobar 1844, ñeenti waxi Yàlla yi matse woon te yaay White tudde, seede bi jógé ci ñaari bant yi Esekiyel wax a ngi leen jëfandikoo ngir xamle leen.

Ëlii mooy ndaw li di waajal yoon wi ngir ndaw mi dëkkal kóllëre gi. Kirist moo xamle Yaxya mi di Sóobkat ne mooy ndaw li waajal yoon wi ngir ñëwum njëkkam. Sœur White xamle na William Miller ne mooy Ëlii, te Miller moo waajal yoon wi ngir Kirist ñëw ci ni “saraxalekat bu kawé bi”, “Doomu nit ki”, “ndaw mi dëkkal kóllëre gi” ak “góorug céet bi.”

Gannaaw at ak genn-wàll, Eliya jóge Sarepta, fa mu nekk ak jigéenu ndew si ak doomam, te sant Akab mu woo Israyil gépp ci Karmel. Esekiyeel nee xeeti ñi dul Yàlla dinañu xam ne Yàlla mooy Yàlla, bu mu sampée këràm gu sell gi ci biir xeet wi ñu dajale ci ñaari bant ya. Ca tundu Karmel, Eliya wax Israyil mu tann ndax Yàlla mooy Yàlla walla ndax Baal mooy Yàlla, waaye mu teg laaj bi ci jumbukaay bu jëmul rekk ci kan mooy dëgg-Yàlla ji, waaye itam ci jumbukaay bu jëm ci kan mooy dëgg-yonent bi.

Noonu, Ilyaas dikk mboolem mbooloo mépp ne leen: “Ba beneen fan ngeen di taxaw ci diggante ñaari xel yi? Su Yàlla mooy Yàlla, toppleen ko; waaye su Baal mooy Yàlla, kon toppleen ko.” Te mbooloo ma tontu kootu benn kàddu. Noonu Ilyaas neeti mbooloo ma: “Man rekk, ba tey des naa nekk yonentub Aji Sax ji; waaye yonent yi Baal am ñooy ñent téeméeri ak juróom-fukk nit.” 1 Buur Ya 18:21, 22.

Israyil gépp, boole Akab, xamoon nañ ne Yàlla Yeliyaa mooy Yàlla, ba noppi safara wàccée asamaan, lekk saraxu Yeliyaa. Wàccug safara gi ca tundu Karmel mooy màndarga bi Yàlla tegée ab màkkaanu sellam ci diggante xeetu réew mi ñu sos ak ñaari bant. Kéemaanu safara gi ca Tundu Karmel won na ne Yàlla mooy Yàlla, te Baal di yàlla ju dëggul.

Kéemaanu ci Sarepta, ba Eliya tojje ci kaw doom ju jigéenu góor ja dee ñetti yoon, firndeel na ko ne Eliya nit ku Yàlla la, te kéemaanu Karmel sax am na benn loolu. Du rekk safara Karmel moo firndeel ne Yàlla mooy Yàlla, waaye itam won na ne Eliya mooy waxkatu Yàlla ju dëgg, ju wuute ak yonent Baal yi ak yonenti àll yi. Ci jaar-jaaru at yi 1840 ba 1844, firndeel nañu ne Miller ak ñi ko toppoon, mooy yonent yu dëgg yi, ci wuute ak yonent yu fen yu Protestaanj bu dëddug, te ci jaar-jaar boobu sax feeñaloon nañu ne ñoom ay doom Yessebel lañu.

Eliya ci Karmel moo mel ni liggéeyu xamle bu leer ban la weñu Protestaanj bu dëgg, ndaxte buur gu juróomeelu benni waxi ci yëgleb Biibël, rabu suuf ba ci Peeñu Yowaana fukk ak ñett, am na benn weñu Protestaanj ak benn weñu Repiblikaan, te nguuram dafa doon tambali rekk ci atom 1798. Ci 1798, ci mujju ñetti at ak genn-wàllu nguugrug Jesabel, Eliya jóge Sarepta ngir def wuute bu leer ngir xam ban kërceeb moo doon weñu Protestaanj ci rabu suuf ba.

Jigéen-juróom Sarepta dafa doon tukki jóg ci jaar-jaaru Thyatira ba ci céet ga, fa ñu wara dindi saytu-juróomam. Doomam bi dekkitaloon dafay tegtal ñi Jezebel reyoona biir ñetti at ak genn-wàll ci wow gi. Ñaari bant yi mu dafa dajale ngir taal safara, mooy ñaari kër yu Israayil ci yoonu aji-dëgg, yi wara dajale nekk benn xeet; te xeet woowu mooy Israayil ci yoon wu ruu. Jigéen-juróom ja dafa nar a jëfandikoo ñaari bant yi ngir tabax safara; loolu amoon na ca Karmel ak 22 Oktoobar 1844, bi yonnenta kóllère gi sellalée doomi Lewi ak “safara buy setal.”

Safara mooy misaal bu ñu di waxe tuurug Xelum Yàlla, bi ame woon Karmel ak ci Yuuxu Guddi gi jeexee 22 Oktoobar 1844.

Ba bésabee ba Pentekot matee, ñoom ñépp nekkoon benn xel ci benn bërëb. Te saa si mu amee, dëgggu nañu ay riir yu jóge asamaan, mel ni ngelaw lu bare doole di daw, te mu feesal kër gépp ga ñu toogoon. Te feeñ na leen ay làkk yu xàjjaloo, mel ni ay safara, te mu dal ci kenn ku nekk ci ñoom. Ñoom ñépp fees nañu ak Xel Mu Sell mi, te daldi wax ci yeneen làkk, ni Xel mi leen di may waxin. Jëf ya 2:1–4.

Tuurug Xel mi dafay tektal yégleb benn ndëgg, te jigéenu jàmbaar ga dafa nekkoon di def safara ngir mu man a waajal ay lekk yu ñuy lekk, te loolu itam mooy benn ndëgg.

Noonu ma dem ca malaaka ma, ne ko ko: “May ma téere bu ndaw bi.” Mu ne ma: “Jël ko te lekk ko; dina wex sa biir, waaye ci sa gémmin dina neex ni leñ.” Noonu ma jële téere bu ndaw bi ci loxo malaaka ma, lekk ko; te mu neexoon ci sama gémmin ni leñ; te bu ma ko lekkee rekk, sama biir wex. Peeñu Yàlla 10:9, 10.

Bataaxal bi Ahab yégaloon Jezabel ci saa si mooy ne Yàlla mi Eliya bokk mooy Yàlla dëgg bi, ndaxte Ahab gisoon na léegi ni Yàlla Eliya tontoo ak safara. Bataaxal bi ubbeekoon ci saa si 22 Oktobar 1844 mooy bataaxalu ñetteelu malaaka bi. Ci benn baat bu nekk, bataaxal bi Ahab yébbaloon walla bataaxalu ñetteelu malaaka bi dafa meral Jezabel lool.

Waaye xibaar yu jóge penku ak yu jóge bëj-gànnar dinañu ko yàq; moo tax dina génne ak mer gu réy ngir alag, te ngir far ba noppi ñu bare. Daniel 11:44.

“Xibaar yi jóge penku ak bëj-gànnar” yu Daniel tektal mooy yégle yi merloo buur bu bëj-gànnar bi, moom di Jezebel, te moo tàmbali fitna bu mujj bi ci jaar-jaaru suuf si. Xibaar boobu dees ko doon tektal ci yégleb Ahab bi mu yónnee woon Jezebel, ak agsiñu yégleb ñetteelu malaaka bi ca ubite àtte ba ci atum 1844.

Te Akab nettali Yesebel lépp li Eliya defoon, ak itam ni mu reyéwoon ñépp yonent yi ak saafara. Noonu Yesebel yónnee ab yebkat ci Eliya ne ko: Na yàlla yi may def noonu, yokk ci, su ma deful sa bakkan mel ni bakkanu kenn ci ñoom ëllëg ci waxtu wii. 1 Buur ya 19:1, 2.

Niir Eliya, ci melokaan, dañ koy feeñale ci jamono ji àll ba nekk, bu tollu ci 538 ba 1798. Gannaaw loolu, ci 1798, Eliya feeñ na ci taarix ni mu doon William Miller. Ci 1844, Eliya dafa woo safara ji Bokku Guddi ga wàcc jóge asamaan. Te ci 1863, Eliya ak yonnentam dañu ko bañ. Baatam mooy woon bataaxalu Muse buy wax ci “juróom-ñaari yoon yi,” te itam dañu koy melal ci ndigalub ñaari bant yu Esekiyel. Dajeelub ñaari bant ya ci mujjeen seen tasaaroo mooyoon ndigaluj jigéenu Sarepta ji, te moom dafa dajale ñaari bant ya lu jiitu togg lekk bi.

Ci leeru James ak Ellen White, Adventismu Millerite soppi na Adventismu Laodicea ci atum 1856, te bi ñu ganna bàyyi bataaxalu Elijah ci “juróom-ñaari yoon” yu Moses ci 1863, ñu dindi seen mën a xam ci yoon bu jàmmu ngir déggoo yokkute xam-xam bu “juróom-ñaari yoon” yi, bi Yàlla doon wut a génne ci 1856 (jaarale ko ci juróom-ñetti mbind yu Hiram Edson yu matul.) Logik moo leen gaawaloon ba ñu tambali di tasaral sistem bu njëkk bu dëgg yi, bi malaaka ya jiite woon William Miller ngir dajale ko. Njálbéen bu njëkk bi Miller gisoon, mooy doj wu fondamañ bi Adventismu Laodicea di xeeb ci kawam ci seen jaar-jaaram bépp. Bàyyi dëgg bu njëkk boobu moo jur gumba gu Laodicea, muy màndarga wu man a faj, waaye bu bareesu ko sàkku.

Setal kër gi tambali bi tambal gu tambaleg, bi tàmbalee ko tàmbalee kër Yàlla, mi tàmbalee 22 Oktoobar 1844, dafa boolewoon itam setalug “mbooloo” mi ñu daane woon ci suuf ànd ak kër gi ci Daniel 8:13. Mbooloo mi, “ñaari bant” yi jigéenu Sarepta dajale woon ngir safara la ko doon firndeel. Ñaari bant yooyu mooyoon ñaari kəri Israel gu yàgg te di dëgg. Efrayim ak Yuda yu dëgg, dañu waroon a dajaleeku nekk benn réew gu xel mu sell, te yonnenta kóllëre gi waroon na leen a

setal bu àttebéj bi ubbee. Ñaari xeeti réew yooyu mooy “mbooloo” mi ñu daane woon ci suuf.

Kóllère bu Ezekiyel mooy ne Yàlla dina “jël doom Israyil yi ci biir xeet yi, fa ñu dem”, te dina “dajale leen” “te indi leen ci seen réew.” Réewu Israyil gu dëgg gi mooyoon réew mi tedd, walla réew mi ñu digoon, walla Yuda. Réew mi tedd ci xel ci atum 1798 mooyoon réewu rab wu ñaari bëñ yi jóge ci suuf, bi ñu wax ci Peeñu Yàlla fukki ñett.

Bés ba ma leen yéegale sama loxo ngir génne leen réewum Misra ci suuf si ma leen seetaloon, muy suuf su diw ne meew ak lew, te mooy ndamu bépp suuf... Waaye itam yéegale naa sama loxo ci seen kanam ca màndiñ ma, ne duma leen duggale ci suuf si ma leen joxoon, muy suuf su diw ne meew ak lew, te mooy ndamu bépp suuf. Ezekiel 20:6, 15.

Ñaari kër ñaari kër Israel yu dëgg dëgg dafa nekkoon ci suuf si doon “ndarug bépp suuf yi,” suuf si “di daw” ak “meew ak lecc.” Bi ñaari kër yu dëgg dëgg yu Israel booloo nekk Israelu xel, ñu digoon leen ne dees na leen teg ci seen suufu bopp. “Suuf su tedd gi” ci xel mooy fa yëngu-yëngug Millerite yi nekk ci tàmbaliwaayam, ak fa yëngu-yëngug téeméeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent ñaar ñi nekk ci mujj ga, diirub nguuru rab wu suuf si. Yëngu-yëngu bi teewal téeméeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent ñaar ñi, mënul woon a taxaw ludul ci suufu rab wu suuf si. Bépp yëngu-yëngu buy wax ne mooy yëngu-yëngub malaaka bu ñetteel bi teggo ci beneen suuf, naaféq la, ndaxte Alpha ak Omega dafa baax a wone mujj gi jaarale ko ci tàmbali gi.

“Yërëm yu kennul te barkeel yu ëpp te Yàlla wàcc nañu ci sunu réew; nekk na suuf su am sañ-sañu goreel, te di ndamalu suuf si yépp. Waaye, bés buñu waroon delloo cant ak ngërëm Yàlla, bés buñu waroon teral Yàlla ak yoonam, Kiristaan yu Amerik buy wax ne ñoom ay way gëm dañoo fees ak réy-réylu, bëgg-bëgg alal, ak wéeru bopp....”

“Jamono jiitu agsi na baatet daldi ci mbedd yi, te yoon xaredug mënul dugg, te ku dëddu lu bon di def boppam jëfandikooku ngir rey ko. Waaye loxob Boroom bi gattul ba mënul musal, te noppam taragul ba mënul dëgg. Xeeti États-Unis nekkoon na ñu nit ñu Yàlla jagleel xéewal bu réy; waaye bu ñuy dog religionu saafara, wacc Protestantisme, te jox ndam ci poperi, day agsi ba nattub seeni tooñ fees, te ‘renu réew mi ci ngëm’ dinañu ko bind ci téerey asamaan. Njéexitalu gantal gi mooy yàqu réew mi.” Review and Herald, 2 Mee 1893.

Dañeel saar ñetteel, aaya 13 ak 14, feeñal na ne dajalees na ci suuf benn santuwaar ba ak mbooloom njaboot ga itam. Mbooloo ma mooyoon ñaari kër yi yor seen bopp ci Israael. Yerusalem dañu ko dóor ba mu nekk ci suuf diirub junni ak ñaar téeméeri at ak juróom benn-fukk ci jamonoy Lëndëm gi.

Te ñu ma ab kër gu mel ni yéet: te malaaka ma taxaw ne, “Jógal, nga natt kër Yàlla ga, ak sarxalekat ba, ak ñi muy jaamu ci biiram. Waaye kërág bitim kër ga, bàyyi ko, bul ko natt; ndax dees na ko jox xeeti ñi dul Yawut, te ñuy dóor dëkk bu sell bi ci seen tànk diiru ñeent-fukk ak ñaari weer.” Peeñu 11:1, 2

Ci Yowaana ci nekk ci njeet gu fukk ak benn ci Peeñ mi, wax nañu ko mu natt du templ bi rekk, waaye itam “ñi fa diine.” Yowaana, ci wàllu kàddug yonent, dañu ko sampoon ca 22 oktoobar 1844, ba mu am ndigal mu natt templ bi ak ñi fay diine.

Te maay na tééré bu ndaw bi ci loxo malaaka ba, lekk ko; te neexoon na sama gémmiñ ni lewru, waaye bi ma ko lekkee rekk, sama biir daldi wex. Peeñu Yàlla 10:10.

Ci wersu fukk ci sareefu téereb Peeñ mi, Yowaana dafa tektal na naqar gu metti ga 22 Oktoobar 1844, te ci saa si muñu ko waxoon na mu nattal benn saxaar bi ak mbooloo mi. Mbiri laaj bi nekk ci Dañeel 8:13 mooy dëppoo gu ñuy doxandéem ci kaw saxaar bi ak ci kaw mbooloo mi. Yowaana xamal na nu ne “xeeti alag yi” dañuy “jàpp ci suuf” “dëkk bu sell bi” di “ñeent-fukk ak ñaar weer.” Ñeent-fukk ak ñaar weer yooyu, mooy ñatti at ak genn-wàllu at yu Eliya. Loolu mooy Jamono yu Lëndëm yi, tambalee 538 ba 1798. Ci yoonu kàddug yonent, taxaw ci 22 Oktoobar 1844, waxoon nañu Yowaana mu bàyyi kër gu bitim-rew gi te “bu ko nattul, ndaxte joxe nañu ko xeeti alag yi, te dëkk bu sell bi dañuy ko jàpp ci suuf di ñeent-fukk ak ñaar weer.”

Bi ñu waxee Yowaana mu natt “kër Yàlla gi, ak saraxalukaay bi, ak ñi fay jaamu,” ci waxi Danyeel juróom-ñaari at ak benn fukki ñett ci sar wi, dees na ko waxoon mu natt bérabu sell bi ak mbooloom nit ña. Su fekkee ne deesoon na wax Yowaana mu “baña” waññi junni ak juróom-ñaari téeméer ak juróom-benn fukki at yi, kon waroon na natt dale 1798 ba ca bi mu taxawoon ci 1844. 1798 ba 1844, bu ñu ko nattee, day tekki ñeent-fukk ak juróom-benn at. Njëlbeenu ñeent-fukk ak juróom-benn at yi moo nekkoon ci 1798, ba “juróom-ñaari yoon” yi Muusaa waxoon ci kaw kër gaanaag Israyil di ag mat. Jeexitalu ñeent-fukk ak juróom-benn at yi moo nekkoon ci 1844, ba “juróom-ñaari yoon” yi Muusaa waxoon ci kaw kër suuf Israyil di ag mat. Nattoom Yowaana méngoo ak ñeent-fukk ak juróom-benn at. Limu ñeent-fukk ak juróom-benn day melal kër Yàlla gi. Yeesu nee na: yàqleen kër Yàlla gii, te ci ñetti fan laay ko yékkati; waaye Yawut ya di werante nee kër Yàlla ga dañu ko tabaxoon ci ñeent-fukk ak juróom-benn at.

Yeesu tontu leen ne: “Yàqleen kërug Yàlla gii, te ci ñetti fan laay ko yokk.” Noonu Yawut ya ne ko: “Juróom-benn fan ak juróom-ñeent at lañu doon tabax kërug Yàlla gii, te yaw dina nga ko yokk ci ñetti fan?” Waaye moom, dafay waxoon ci mbiram kërugam yaram. Yowaana 2:19–21.

Yeesu jël na yaramu Aadama gannaaw ba Aadama daanu, ak bépp ay yàqute yu mu jënd ci cosaanam, ngir def nu ci misaal ndax ñun it nu man a daan ni Mu daan. Ci ñaari seede, jàngale ne yaramu Kiristoon amul woon ay yàqute yu ñëw ci cosaanu ñaari junni at ak ñent yu bàkkaar, mooy yégle biiñu Babilon; ndaxte jàngale ne Kiristoon nanguwul woon yooyu néew-doole yu ñëw ci cosaanam mooy benn ci njàngale yu mag yu Katolig.

Te léppu bu waxul ne Yeesu Kirist dafa ñëw ci suux, bokkal ci Yàlla; te loolu mooy xel mu Bañalkat bi, mi ngeen dégg ne dina ñëw, te sax léegi mu ngi ba noppi ci àddina si. 1 John 4:3.

Ndax ñu bare a ngi dugg ci àddina, ñoom ñi nanguwu ne Yeesu Kirist dikk na ci yaram. Kooku mooy naxkat te mooy antikiris. 2 John 1:7.

Tempu yaram Kirist moo doon tempu yaram nit ku nekk.

“Kirist du nekkoon woonul woon gu bees ci màndiñ mi ñàkk dund gu neex ngir muñ natt yi Seytaane, ni Adam nekkoon ba ñu ko nattee ca Eden. Doomu Yàlla wàcce na boppam, jël na nature nit ki gannaaw xeetu nit ñi weesooñeñ ñaari junni at ak ñent fés ci Eden, ak seen xalis

bu njëkk bu sell te jub. Bàkkaar dafa doon bàyyi ay màndargaam yu metti ci xeet wi diirub jamono yu bare; ba tax ñakk-yaram, ñakk-xel, ak yàqute gu jëm ci njubte daan noot ci njabootu nit ñépp.

«Ba ñu songe Aadam ak nattuukat bi ci Eden, dafa nekkoon ku amul benn xereñu bàkkaar. Moo tax taxawoon ci kanamu Yàlla ak doole ju jóge ci ay matam. Bépp cër ak kàttan yu nekkoon ci moom dañoo yemaloon ci yokkute, te dañoo tëjoo ak dëppoo bu mat.»

“Kirist, ci màndiñu nattu naxari, taxawoon na ci bérabu Aadama ngir yégu naatu bi mu mënu ko muñ. Fii la Kirist daane ci wetu bàkkaarkat bi, ñaari junni at ak ñaar tééméeri at gannaaw ba Aadama dëddu leeru kërám. Ginnaaw ba nit ñépp tasoo ak kanamu Yàlla, xeeti nit ñi doon sore, maas yu toppante yi nekk, gëna jóg fu sell ga, xel mu leer mi ak xam-xam bi Aadama amoon ci Eden. Kirist yeboon bàkkaar yi ak tawat yi xeeti nit ñi, ni ñu nekke ba Mu ñëwee ci suuf ngir dimbali nit. Ci wetu xeet wi, fekk dooleyu nit ku daanu nekkoon ci Yawam, waroon na taxaw ngir dajale naxari Seytaane ci bépp fànn woo xam ne nit dina ca jaar.” Selected Messages, téere 1, 267, 268.

Ci yoonu Yowaana sar wi ñaar, Almasi bi dafa waxoon ci sa yaram ni kër Yàlla la, te kërám-bu-yaram boobu mooyoon yaramu nit ku yëngu ak yàqute ak néew-doole yu ñetti junni at yu booleeku. Kër nit ki Almasi bi waxoon ci mooy li ñu sàkk ci ñaar-fukk ak juróom-benn kromosoom. Ba Muusaa demée ci Sinay ngir jot yoonu Yàlla ak ndigal yi ngir tabax kër Yàlla ga, mu nekkoon ci tundu ga ñaar-fukk ak juróom-benn fan. Eseskiyel wax na ci Almasi bi di teg kërám ci “diggante” ñaari bant yi. Jamono ji nekk ci diggante jeexital ñaari “waxtu juróom-ñaari” yi ci nguugug bëj-gànnar ak nguugug bëj-saalum, yi ñu waxoon Yowaana mu natt, mooyoon ñaar-fukk ak juróom-benn at, te moo doon “diggante” walla jamono ji nekk ci diggante 1798 ak 1844. Ci ñaar-fukk ak juróom-benn at yooyu, Yeesu tabax na kër Yàlla gu xel mi, gi mu doon daldi setal bu gaaw bu Mu ñëwee ni yonnenteb kóllère gi. Naka yonnenteb kóllère gi, dina bind ay yoonam ci xolu ay nitam. Yoon woowu dafa nekk ci nataal ñaari tabla. Tabla bu njëkk bi am na ñeenti ndigal, tabla bu ñaareel bi am na juróom-benn. Boo leen boolee, dañuy tegu ci lim bi ñaar-fukk ak juróom-benn.

Ndaje giir Israayil gu xel li, la dale ci 1798 ba 1844, dafa tekki ndaje giir Israayil gu xel li, waaye itam dafa tekki taxawal kër Yàlla gu sell gi.

Bi ngeen dikk ci moom, ni ci ab doj wu dund, doxandéef nit ñi daan ko bañ, waaye Yàlla tànn na ko te mu am solo lool, yéen itam, ni doj yu dund, ñu ngi leen tabax ngir ngeen nekk kër gu xel mu sell, ak ngir ngeen nekk saraxalekat yu sell, ngir jébbal saraxi xel yu Yàlla nangu jaarale ko ci Yeesu Kirist.

Moo tax na itam ci Mbind mi ne: “Xoolleen, maa ngi teg ci Siyoŋ ab doj wu njëkk ci xeer yi, ku tànn, te am solo; te ku gëm ci moom du rus.”

Kon nag gëm, moom nag moo am solo bu mag ci yéen; waaye ci ñi dëgëralul, “doj ba tabaxkat ya bañoon, moom la nekk xeer wu mag wa ci wet gi,” te itam “doju téqalikoo ak xeeru ngisaan,” ci ñi téq ci kàddu gi ndaxte dëgëraluñu; te loolu itam moom lañu leen dogal.

Waaye yéen, xeet wu Tàlla tann, saraxalekat yu buur, xeet wu sell, nit ñi mu jagleel boppam ngir yéen wone cantu ki leen woo génne ci lëndëm bi, dugal leen ci leeram gu yéeme. Yéen ñi nekkoon woon lu dul askan, waaye léegi yéen ngiy askanu Yàlla; yéen ñi jotul woon yërmande, waaye léegi jot ngeen yërmande. 1 Piyeer 2:4–10.

Kër gu ñu sampoon diggante 1798 ak 1844 dafa ëmb gàngoor yu ñu “samp” ngir déggadiñ. Seen déggadiñ feeñ na ci seen bañ “juróom-ñaari yoon yi,” “doj wu ëpp solo wi,” “doj wi tabaxkat ya bañoon,” miy “xéeru mbugal” ak “doju lëj.”

Kurél ga nekkaloon “tann ci Yàlla,” xamoon nañu ne “doju” boobu ñu “bàyyi woon nit ñi” moo di “doju dund,” te moo di itam “doju” boobu “Yàlla tànn, te” mu “amet solo lool.” Ñi “Yàlla tànn,” “xeetu tànn bi,” dañu nekkoon “jamono yu weesu” “duñu woon xeet, waaye” ba noppi dañu wara nekk “xeeti Yàlla.” Bi Yàlla dajalee ñaari bant yi, génne na leen ci biir “xeet yi dul xam Yàlla.” Dañu wara doon ay nitam bi mu dajalee ñaari réew yi, def leen benn, ci biir ñeent-fukk ak juróom-benn at yi, desde 1798 ba 1844.

Am na kenn benn ci sos, te sos boobu mooy Yeesu Kirist; waaye “xeer wu nit ñi di daanu ci kawam” bi nekkoon sosu taariix bi ñi ñàkk déggadi bañoon, mooy juróom-ñaar-yonni Muusaa. Bi ñu bañee “juróom-ñaar-yonni” bi ci 1863, nekkoon na bañug Yeesu Kirist.

Ñam wu lépp buy jëfandikoo ay léeb ngir wax ne sellalug bérabu sell bi tambalee 22 Oktoobar 1844 mooy matalug yonent bi bu ñaar fukk ak ñetti téeméeri at yi rekk, mooy xamale bérabu sell bu neen, bérabu sell bu amul mbooloo, nguur gu amul askan. Amul benn njariñ bu wahyu jox bérabu sell bi, buy ëpp solo li Yàlla wax ne mooy njariñu bérabu sell bi.

Te nañu ma defal ab sàntu yu sell, ngir ma dëkk ci seen biir. Eksóod 25:8.

Ci Mbind mi, dëkkal Yàlla dafa ànd ak Yoonam yi di mbooloom. Ñaari bant Esekiel yi, yi ñu wax ne ñaari xeet lañu, dañu war a nekk benn xeet, te dëkkal Yàlla dina nekk ci seen biir. Ñu wone laaj bi nekk ci aaya fukk ak ñett ci Daniel juróom-ñaareel sarax, ba ngir nëbb li laaj bi di laaj dëgg-dëgg, mooy itam di bañ “saint” bu wóor bi nekk ci aaya fukk ak ñett, mi ñu santoon mu tontu laaj bi.

Noonu ma nga dégg benn gaay buy wax, te beneen gaay ne gaay ga waxoon kooku: “Ba kañ la peeñ mi di dund ci mbind mi jëm ci sarax su bes bu nekk, ak moytu gu yóbbu ay réer, ngir jox kër Yàlla ak mbooloo mi ñu xatal leen ci suuf?” Mu ne ma: “Ba ñaari junni ak ñetti téeméeri fan; gannaaw loolu dees na sellal kër Yàlla gi.” Daniel 8:13, 14

Mbindeef mi ci laaj laaj bi tudd na ko “saint bu kenn xam,” te wax ji dañu ko tekki ci baat bu Ebrë “Palmoni”, te li muy tekki mooy kaaykat bu yéeme, kaaykat bu kumpa yi. Ci xel mi, mi doon ndombo gu digg te fondemañ bu Adventism, Almasi dafa feeñ boppam ni kaaykat bu yéeme. Def na loolu foofa sax fa Muy wone njëkkante bi nekk diggante yëgle waxtu bi gëna gudd ci Biibël ak itam yëgle waxtu bu ñaar-fukki ñetti téeméer fan ak téemeer fan yi. Yëgle waxtu bi gëna gudd mooy ngiñu Musaa, maanaam juróom-ñaar yi ci Levitik ñaar-fukk ak juróom-benn. Moom la doon yëgle gu wone tasare ak jaamug ñaari kër Israa’iil, ñi ñuy tudde “mbooloo mi” ci aaya ñett-fukk ak ñett, ñoom lañuy dëpp, fekk aaya ñent-fukk mooy wone yëgle bi aju ci dëpp alekka ji. Ñaari yëgle

yooyu ñépp mat nañu ci 22 Oktoobar 1844, gannaaw ndeyam-jëkkër Sarepta dajalee na ñaari bant yi ngir safara bu yonnent bi bind ak kóllère gi.

Bi Aduwanis bañee dëgg-dëgg bu njëkk ci waxtu yëgle, bi malaaka yi yonnee William Miller ngir mu dëgg ko, dañoo gumbal seen bopp. Ci atum 1856, ak juróom-ñett waxtaan yi Hiram Edson, Palmoni jéemooon na yokk leerug juróom-ñaar yi, waaye amul njariñ. Bañ nañu ndigalu Laodicea, te nangu nañu juróom-benn xëtu feeñ gu bon gi Laodicea moom, noonu nag dañoo won ne ñoom lañu di juróomi janq yu ñàkk xel.

Juróom-benn fanweeri atum Isayi 7, bi xamle 742 K.J.-K, 723 K.J.-K ak 677 K.J.-K ci njàlbéenam, dellu nañu ko ci taarixu mujj gi di 1798, 1844 ak 1863. Taarixu mujj googu mi ngiñ koy tektal ci dajale ñaari bant yi ci Esekiyel saare 37, te jigéenu Sarepta bi (ni ñu ko waxe ci gereg bu Kóllère bu Bees bi), mooy taarixu Yàlla di samp ciis gu dëppandoo ak Israayil gu xel ci Yuda gu xel (suuf su tedd si) biir taarixu bennoo bu juróom-benni nguur gi ci kàddu-yëgle Biibël. Taarix boobu, ndaxte mooy mujju yëgleb juróom-benn fanweer, itam dafay tektal njàlbéenu rab wu suuf wi ci Peeñu 13. Ci njàlbéenu juróom-benni nguur gi ci kàddu-yëgle Biibël, booleb ñaari bant yi dafay misaalal mujju juróom-benni nguur gi ci kàddu-yëgle Biibël. Taarix boobu dafa yor ab taarix bu mel ni moom ci bëtub bëj-gànnar bu Protestante bi ak bëtub bëj-gànnar bu Republicanisme bi.

Ci wax waxatii, kàttan, walla réew, walla nguur, walla buur, walla bopp ay màndarga yu mën a weesante, dëgg-dëgg ci bérab bi ñu leen di jëfandikoo. Màndarga yii yépp itam dañuy jëme ci ñaari bant yi Esékiyel sant ni ñaari réew. Ca njàlbéenu jaar-jaaru wax ci waxatii rab suuf, kàttanu Protestaañ bi dafa dajale woon ci benn réew, walla benn kàttan. Waaye ca mujj ga ci benn jaar-jaar boobu, kàttanu Républikeeñ bi dina booloo ak kàttanu Protestaañ bu wone ne mu dëddu na ngëm, ngir def benn réew. Réew moomu dina doon nataalu rab géeg gi ci Peeñu Yowaana fukk ak ñett. Ci xel mu jub, su nu bañee gis seede sàccu juróom-ñaari yoon yi (yi ñu jëfe woon ci kaw ñaari kër yi Israyil gu dëgg), kon sax du nu man a gis ni ñaari kër yooyu yu dëgg yu Israyil bu yàggoon dooné réewu Israyil gu xel ci atum 1844. Su nu manul a gis jaar-jaar boobu, kon dëgg-dëgg “xamunu dara” ci ni jaar-jaar boobu ca njàlbéenu États-Unis di tegtal jaar-jaar ba ca mujj ga, ba kàttanu Républikeeñ bi di dellu defaat yoonu dajale ak booloo boobu, ni ñu ko misaale woon ca njàlbéen ga ak kàttanu Protestaañ bi.

Dina continuer dina xalaat ci dëgg yu mel ni ci mbind mi ci topp.